

SAAVUTETTAVUUSARVIO

<https://easiointi.ouka.fi/>

30.3.2022

Newelo Oy

Juha Kaario

+358 50 483 5487

juha.kaario@newelo.com

Johdanto

Saavutettavuusarvio on tehty Aluehallintoviraston ohjeiston ja vaatimusten mukaisesti:

”Digipalvelulaki sisältää kolme keskeistä vaatimusta, jotka sen piiriin kuuluvien digipalvelujen – eli verkkosivustojen ja mobiilisovellusten – tulee täyttää:

- 1. Palvelun ja sen sisältöjen tulee täyttää saavutettavuusvaatimukset. Kyse on 49 kansainvälisen Web Content Accessibility Guidelines 2.1 -ohjeistuksen A- ja AA-tason kriteeristä.*
- 2. Palvelun ja sen sisältöjen saavutettavuus tulee arvioida ja saavutettavuuden tila ja sen mahdolliset puutteet esitellä saavutettavuusselosteessa. Tarjolla on myös työkalu selosteen täyttämiseen.*
- 3. Palvelun tulee sisältää sähköinen palautekanava käyttäjille saavutettavuuspalautteen jättämistä varten. Palautteeseen tulee vastata 14 päivässä.”*

Tämä raportti kattaa kohdan yksi ja kaksi vaatimukset arvioinnista *Web Content Accessibility Guidelines 2.1* –ohjeistuksen (myöhemmin WCAG) mukaisesti sekä tarjoaa tiedot kohdan kaksi vaatimuksen selosteen laatimiseksi. WCAG-ohjeistuksesta raportissa on arviot kohdista, joissa on korjattavaa, parannettavaa tai on muuten hyvä huomioida esimerkiksi mahdollisen palautteen mukaan. Viimeksi mainittuja kohtia ovat mm. tyyliekuvat, joista puuttuu kuvan tekstivastine mutta ne eivät ole sivuston käytön tai avustavan teknologiaa häiritseviä puutteita. Näiden osalta voidaan korjausta harkita, kun keskeisemmät haasteet on ratkottu. Sivun tekstisisältöä ei arvioida tässä raportissa.

Arvioinnin toteutus

Arviointi suoritettiin käyttämällä apuna automaattista arviointia ongelmien ensimmäiseen listaukseen. Käytetty työkalu oli WAVE Web Accessibility Evaluation Tool, joka on Utah State Universityn WebAIM -organisaation kehittämä ja ylläpitämä (<https://wave.webaim.org/>).

Työkalusta on saatavilla Chrome-selaimen liitännäinen, jolla sivuston tarkastelu tehtiin. Näin ollen arviointi on pääosin tehty Chromella ja muiden selainten mahdollisia teknisiä eroavaisuuksia ei käyty yksityiskohtaisesti läpi. Havaitut ja raportoidut ongelmat ovat kuitenkin yleisiä teknologiasta riippumatta.

Automaattisen tarkastelun jälkeen tehtiin aistinvarainen arviointi sekä testattiin sivuston käyttöä näppäimistöillä sekä ruudunlukijalla. Samalla tutkittiin havaittujen puutteiden teknologista toteutusta ja arvioitiin niitä saavuttavuusteknologian suositusten ja esimerkkien mukaisesti.

Ruudunlukijan testauksessa käytettiin kahta ohjelmaa: Chrome-selaimen liitännäistä ChromeVoxia sekä erillistä Windows ohjelmaa NVDA Screen reader (NVDA version 2020.3)

Sivustoilla ei ollut aikasidonnaista mediaa tai liikkuvaa kuvaa, joten välähdysten mittausta ja arvoja ei tarvinnut selvittää ohjelmallisesti.

Arviointikriteerit

Arvioinnin raportoinnissa huomiot on luokiteltu seuraavasti:

- a) korjattava: Vaatii toimenpiteitä
- b) parannettava: Toimenpiteet pitää huomioida saavutettavuusselosteessa ja mahdollisesti korjata
- c) huomioitava: Vähintään tiedostettava mahdollisen asiakaspalautteen vuoksi. Harkittava huomiointia saavutettavuusselosteessa.

Niiltä osin kuin WCAG ohjeistuksen osia ei mainita raportissa, asiat ovat joko kunnossa tai ne eivät ole arvioidun sivuston osalta olennaisia, esimerkiksi verkkosivulla ei ole käytetty kyseisiä elementtejä.

Alhainen kontrasti

Ruutukopio	<p>Uusia avustuslajeja otetaan käyttöön vaiheittain. Oulun kaupunki tiedottaa tästä avustuslajikohtaisilla nettisivuilla sekä muiden tiedostuskanavien kautta.</p> <p>Hakijalta edellytetään avustuksen myöntämisperiaatteisiin tutustumista.</p>
Sijainti	https://oulunkaupunki-easointi-test.powerappsportals.com/avustukset/ ja alisivut
Kuvaus	kontrastisuhde 1,36: harmaa #DDDDDD ja valkoinen #FFFFFF kontrastisuhde 3,85: punainen #DC0336 ja sininen #BCE8F1
WCAG-vaatimus	1.4.3 Kontrasti (minimi) AA Tekstin ja tekstiä esittävien kuvienvisuaalisen esitystavan kontrastisuhde on vähintään 4,5:1.
Suositus	Korjattava

5.4.2022:

- Universaalisti liian harmaa teksti > Muutetaan tummemmaksi. Jussi kysyy Niinalta uuden brändin mukaiset speksit. > ASIA KUNNOSSA!

Lähetäjä: Timo Nieminen <timo.nieminen@newelo.com>

Lähetetty: torstai 7. huhtikuuta 2022 9.13

Aihe: Re: Saavutettavuus: easointi.ouka.fi, päätöspalaveri

Raportin koodi (#DDDDDD) on suoraan käyttämästäni työkalusta. Joskus työkalut tulkitsevat väärin (en tarkistanut koodista, pahoittelut).

#666666 on riittävä väri kontrastivaatimukselle, kuten totesitte.

- Siniset laatikot: Ainoa ongelma on vaaleanpunainen linkki: Tarkistetaan, että mitä uuden brändin väri linkille on ja päätetään ratkaisu sitten. Tähänkin siis tarvitaan Niinalta ensin vastaus. //7.4.2022: Muutettu toistaiseksi tummemmaksi vaaleanpunaiseksi.//

Kohdistus ei onnistu

Ruutukopio	Avustukset ▾
Sijainti	https://oulunkaupunki-easiointi-test.powerappsportals.com/avustukset/
Kuvaus	Avustus-alasvetovalikossa ei ole näkyvää kohdistusta näppäimistöllä navigoitaessa.
WCAG-vaatimus	2.1.1 Näppäimistö A Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepisteistä.
Suositus	Korjattava

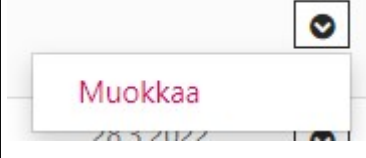
5.4.2022: Sarastia korjaa

Kohdistus näkyy heikosti

Ruutukopio	 Timo Test Nieminen ▾ Timo Test Nieminen ▾
Sijainti	https://oulunkaupunki-easiointi-test.powerappsportals.com/avustukset/
Kuvaus	Painonapin kohdistus näkyy heikosti tai ei ollenkaan.
WCAG-vaatimus	2.4.7 Näkyvä kohdistus AA Kaikilla näppäimistöä käytävillä käyttöliittymillä on käyttötila, jossa näppäimistön kohdistuksen ilmaisin on näkyvässä.
Suositus	Parannettava / Korjattava

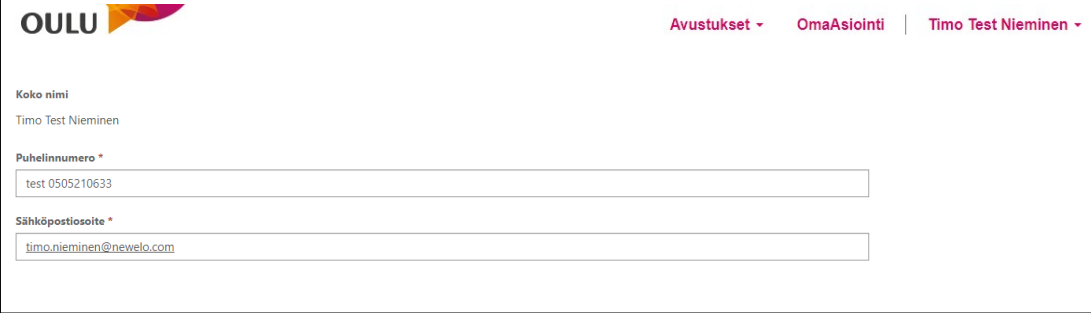
5.4.2022: Kohdistimen viivan paksuutta lisätään tai väriä muutetaan esim. mustaksi.

Oma asiointi

Ruutukopio	
Sijainti	Oma asiointi
Kuvaus	Omien hakemusten alivalikko (Muokkaa) ei ole saavutettava näppäimistöllä.
WCAG-vaatimus	2.1.1 Näppäimistö A Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepisteistä.
Suositus	Korjattava

5.4.2022: Tämä on raportoitu Microsoftille.

Epäyhtenäinen kohdistus

Ruutukopio	 <p>The screenshot shows the Oulu login page. At the top left is the OULU logo. To the right are links for 'Avustukset', 'OmaAsiointi', and 'Timo Test Nieminen'. Below the logo, there is a 'Koko nimi' field with the value 'Timo Test Nieminen'. There is a 'Puhelinnumero' field with the value 'test 0505210633' and an 'Sähköpostiosoite' field with the value 'timo.nieminen@newelo.com'.</p>
Sijainti	Avustus-wizardin ensimmäisen ja toinen välilehti
Kuvaus	Avustus-wizardin ensimmäisen ja toisen välilehden kohdistus on näytön yläreunassa eikä ensimmäisessä täytettävässä kentässä kuten ko. Wizardin kolmannella sivulla. Yhtenäinen naviointi lisää käytettävyyttä.
WCAG-vaatimus	<p>2.4.3 Kohdistusjärjestys A</p> <p>Jos verkkosivu voidaan navigoida järjestyksessä, navigointijärjestys vaikuttaa merkitykseen tai toimintoon, kohdistettavissa olevat komponentit saavat kohdistuksen järjestyksessä, joka säilyttää merkityksen ja toimivuuden.</p> <p>3.2.3 Johdonmukainen navigointi AA</p> <p>Verkkosivujen joukonuseilla verkkosivuilla toistuvat navigointimekanismit esiintyvät aina samassa järjestyksessä suhteessa toisiinsa, ellei käyttäjä toisin valitse.</p>
Suositus	Parannettava

5.4.2022: Tämä johtuu lukituista/ei-muokattava kenttä. Korjaaminen olisi käytetyn teknologian takia kohtuuton rasite.

Epälooginen valinta

Ruutukopio	Viesti <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;">Tapahtuma-avustus</div>
Sijainti	Avustus-wizardin neljäs ja yhdeksäs välilehti.
Kuvaus	Tekstieditoriin voi kohdistaa ja sen voi avata, mutta tekstiä ei voi lisätä tai muokata.
WCAG-vaatimus	2.1.1 Näppäimistö A Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepisteistä.
Suositus	Huomioitava

5.4.2022: Tämä johtuu lukitusta/ei-muokattavasta kentästä. Korjaaminen olisi käytetyn teknologian takia kohtuuton rasite.

Alivalikon käyttö

Ruutukopio	
Sijainti	Avustus-wizardin kuudes ja yhdeksäs välilehti
Kuvaus	<p>Alivalikon toinen ja kolmas mahdollinen komento eivät ole näppäimistöllä saavutettavia.</p> <p>Enter-nappi siirtyy seuraavalle välilehdelle.</p>
WCAG-vaatimus	<p>2.1.1 Näppäimistö A</p> <p>Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepeisteistä.</p> <p>3.2.1 Kohdistaminen A</p> <p>Kun mikä tahansa käyttöliittymäkomponentti saa kohdistuksen, se ei aiheuta kontekstin muutosta. .</p>
Suositus	Korjattava

5.4.2022: Tämä on raportoitu Microsoftille.

Tiedoston lisääminen

Ruutukopio	Tiedoston liittäminen <input type="button" value="Valitse tiedosto"/> Ei valittua tiedostoa
Sijainti	Avustus-wizardin seitsemäs välilehti
Kuvaus	Valitse tiedosto -nappi ei ole käytettävissä näppäimistöltä.
WCAG-vaatimus	2.1.1 Näppäimistö A Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepisteistä.
Suositus	Korjattava

Tämä tapahtuu vain Edgellä. Muilla selaimilla toimii oikein.

5.4.2022

5.4.2022: Tämä tapahtuu vain Edgellä. Muilla selaimilla toimii oikein. Voisi toivoa, että toimivuus valuu aikanaan myös Edgeen, koska on Chromium-pohjainen teknologia kuitenkin.

Tiedoston lisääminen

Ruutukopio	Lisää saatu avustus Uusi liiterivi / Muu liite
Sijainti	Avustus-wizardin kuudes (muut haetut avustukset) ja seitsemäs (liitteet) välilehti.
Kuvaus	Komento ei ole saavutettavissa välilyönnillä – vaan rivinvaihtonäppäimellä.
WCAG-vaatimus	2.1.1 Näppäimistö A Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepisteistä.
Suositus	Parannettava

5.4.2022: Tämä on raportoitu Microsoftille.

Kohdenryhmän lisääminen

Ruutukopio	Lisää kohderyhmä
Sijainti	Nuorten NERO-toimitaraha -wizardin kuudes (toiminnan kuvaus) välilehti
Kuvaus	Komento ei ole saavutettavissa välilyönnillä – vaan rivinvaihtonäppäimellä.
WCAG-vaatimus	2.1.1 Näppäimistö A Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepisteistä.
Suositus	Parannettava

5.4.2022: Tämä on raportoitu Microsoftille. Hox tuo välilyönti toimii, rivinvaihto ei. Se pätee näissä monessa kohdassa.

Mobiilikäytön saavutettavuus

Ruutukopio	<p>Tähdellä merkityt kentät ovat pakollisia täyttää.</p> <p>Koko nimi <input type="text" value="Timo Test Nieminen"/></p> <p>Puhelinnumero * <input type="text" value="test m 0505210633"/></p> <p>Sähköpostiosoite * <input type="text" value="timo.nieminen@newelo.com"/></p> <hr/> <p><input type="button" value="Tallennetaan..."/></p>
Sijainti	<p>Samat sivut mobiiliselaimella.</p> <p>Laite OnePlus Nord 2 5G, fonttikoko 4/5</p> <p>Android Saavutetavuustyökalu</p>
Kuvaus	<p>Sivujen kontrollien koot eivät yllä AAA-standardin vaatimukseen (44 dp).</p>
WCAG-vaatimus	<p>2.5.5 Kohteen koko AAA</p> <p>Osoitinlaitteellaaktivoitavan kohteenkoko on vähintään 44 kertaa 44 CSS-pikseliä.</p>
Suositus	<p>Parannettava</p>

5.4.2022: Harkittu, että koska AAA-standardi ei ole vielä ehdoton vaatimus, niin jäädään odottamaan, että jos vaikka alustan tarjoaja (Microsoft) korjaisi ongelman siihen mennessä. Mobiilikäyttö on myös hyvin vähäistä, koska hakemus vaatii liitetietoja yms. toimenpiteitä, joita yleensä tehdään PC:llä.

LÄHTEITÄ

Aluehallintovirasto, WCAG 2.1: lain vaatimukset:

<https://www.saaeutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/wcag-2-1/>

Kuntaliitto, Saavutettavuusopas:

<https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/verkko-opaat/saaeutettavuusopas>